

приклад: *спогад про завтрашню зустріч так рожево виглядав; і розчиняється рожеве вікно в майбуття* (М. Хвильовий).

Символічне значення **рожевого** як кольору сподівань, надії на краще життя, оптимізму, мрії простежуються в усталених метафоричних словосполученнях **рожеві** мрії, **рожеві** надії. Авторська мова М. Хвильового фіксує низку цікавих уживань цієї колоремі: *Дні рожевих надій і прихованої тривоги пройшли; Правда, Богодухов, як і інші північні райони республіки, живі ще рожевими надіями*.

Таким чином, у художній прозовій мові заманіфестовано низку художньо-значущих символічних образів колорем, які виступають вагомим компонентом образної системи твору. Показово, що в основі майже всіх виявлених символічних навантажень колорем лежить традиційна символіка кольорів, естетичні можливості якої прозаїки уміло застосовують для реалізації авторського задуму.

Література:

1. Виноградов В. В. Избранные труды. Поэтика русской литературы / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1976. – 511 с.
2. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
3. Кононенко В. І. Символи української мови / В. І. Кононенко. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 272 с.
4. Кононенко В. І. Словесні символи в семантичній структурі фраземи / В. І. Кононенко / Мовознавство. – 1991. – № 6.
5. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: Навч. посіб. / І. М. Кочан. – К.: Знання, 2008. – 423 с.
6. Лосев А. Знак. Символ. Миф / А. Ф. Лосев. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 479 с.
7. Потебня А. А. Эстетика и поэтика / А. А. Потебня. – М.: Искусство, 1976. – 302 с.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.
9. Словник символів культури України / За заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренко / В. П. Коцура, О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко. – К.: Міленіум, 2002. – 260 с.
10. Словник української мови: В 11 т. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980.
11. Сологуб Н. М. Мовний світ Олеса Гончара / Н. М. Сологуб. – К.: Наук. думка, 1991. – 140 с.
12. Кобилянська О. Ю. Повісті; Оповідання; Новели / О. Ю. Кобилянська. – К.: Наук. думка, 1988. – 672 с.
13. Коцюбинський М. М. Твори: В 2-х т. / М. М. Коцюбинський. – К.: Наук. думка, 1988.
14. Стефаник В. Твори / В. Стефаник. – К.: Дніпро, 1964. – 551 с.
15. Хвильовий М. Твори: В 2-х т. / М. Хвильовий. – К.: Дніпро, 1991.

УДК 811.111'27'42:801.6

Ю. Й. Бабчук,

КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИГУКІВ В КВАЗИСПОНТАНОМУ МОВЛЕННІ

У статті з'ясовано семантичні та прагматичні особливості використання вигуків в квазіспонтанному мовленні. Автор статті вказує на своєрідність вживання вигуків та семантичні характеристики їх використання. Основну увагу автор акцентує на ілюстрації яскравих прикладів використання емоційних вигуків у квазіспонтанному мовленні за допомогою художніх англомовних фільмів. У статті проілюстровано різні прагматичні інтенції мовців, які реалізуються за допомогою найбільш вживаних вигуків *well, oh, yeah, hey, whoa, whew, aha, am, um* тощо. Автором продемонстровано найбільш яскраві приклади їх використання що в свою чергу, відображає підвищену емоційність та експресивність цих вигуків.

Ключові слова: вигук, контекст, емоція, семантичні підгрупи вигуків, квазіспонтанне мовлення.

SEMANTIC AND PRAGMATIC FEATURES OF THE INTERJECTIONS' USAGE ARE FOUND OUT IN THE SEMI-SPONTANEOUS SPEECH

In the article the semantic and pragmatic features of the interjections' usage are found out in the semi-spontaneous speech. The author of the article specifies on originality of the interjections usage and their semantic descriptions. Basic attention an author accents on illustration of prime examples the use of emotional interjections in the semi-spontaneous speech by means of the English-language films. The different pragmatic speakers' intensions are realized by means of the most used interjections such as *well, oh, yeah, hey, whoa, whew, aha, am, um* are illustrated in the article. The author illustrates the brightest examples of their usage that in turn, represents an increase emotionality and expressivity of these interjections.

Keywords: interjection, context, emotion, semantic interjections' subgroups, semi-spontaneous speech.

СЕМАНТИЧЕСКИЕ И ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕЖДОМЕТИЙ В КВАЗИСПОНТАННОЙ РЕЧИ

В статье выяснены семантические и прагматические особенности использования междометий. Автор статьи указывает на определённую особенность использования междометий и семантические характеристики их употребления. Основное внимание автор акцентирует на иллюстрации ярких примеров употребления междометий в квазіспонтанной речи на примере художественных англоязычных фильмов. В статье проанализированы различные прагматические интенции говорящих, которые представлены такими междометиями как *well, oh, yeah, hey, whoa, whew, aha, am, um*.

Автором представлены наиболее яркие примеры их использования, таким образом демонстрируя повышенную эмоциональность и экспрессивность данных междометий.

Ключевые слова: междометие, контекст, эмоция, семантические подгруппы междометий, квазіспонтанная речь.

Постановка проблеми. Вигуки є характерним елементом емоційної сфери мовлення, безпосередньо пов'язані з паралінгвістичними, невербальними мовними засобами, що й виокремлює їх серед інших класів слів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вигуки неодноразово трактувалися як слова, значення яких ситуативно мінливі. Однак подібне узагальнення є досить категоричним, оскільки вигуки неоднорідні за своєю семантикою. Серед них виділяємо як однозначні так і багатозначні лексичні одиниці, зміст яких дійсно залежить від ситуації мовлення. Вигуки мають експресивно-обумовлені значення, конкретний вияв яких прослідковується тільки в контексті. Вигуки мають «тонку контекстну чутливість», що зв'язує зміст речення з мовцем [4, с. 101–118]. Це стосується особливо непохідних,

первісних вигуків, які є найдавнішими в мові. Вони не виражають конкретні емоції, розчленовані почуття, оскільки їхня семантика є розмитою, дифузною і залежить від низки чинників. Так, вигуки *oh, ah, well, o, oho, really* можуть вживатися в різних контекстах, реалізуючи різноманітні прагматичні інтенції мовця. Щодо смислового змісту вигуків, то основою є емоція або волевиявлення, іноді можливе поєднання [2].

Метою статті – є розгляд семантичних та прагматичних особливостей використання вигуків в квазіспонтанному мовленні. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: розглянути експресивно-обумовлені значення вигуків та представити приклади їх використання; з'ясувати прагматичні інтенції мовців та підкреслити підвищену емоційність та експресивність таких вигуків як *well, oh, yeah, hey, whoa, whew, aha, am, um* тощо.

Своєрідність вигуків проявляється в узагальненості вираженого ними смислового змісту, відсутності у них номінативної функції. Найбільш яскраво це виражено у вигуках, які є похідними від словоформ та словосполучень, що відносяться до повнозначних частин мови, які в результаті перетворилися на узагальнені маркери емоцій, втративши при цьому свої первісні предметно-логічні значення. Пор., наприклад, слово *god* в наступних двох уривках:

1. *God damn you to hell;*
– *You said the house was empty!*
– *They're Rebs, Captain.*
– *You burned that house. And them in it* [E, 2006];
2. *You are so cute, they'll forgive you anything.*
– *God! You are so beautiful;*
– *You are the sexiest woman alive I know* [M.f, 2004].

Різні функції слова *god* в наведених двох уривках визначаються контекстом. У першому *god* вживається у його предметному значенні, у другому це слово вживається для вираження емоції, предметне значення у слова відсутнє. Позбавлене предметного значення, слово, все ж таки, володіє конкретним смисловим змістом, а саме виражає певну емоцію (здивування, переляк, тощо).

Серед емоційних вигуків, крім різновиду типу *ah!, oh!, god!*, які виражають безпосередню емоційну реакцію на те чи інше явище дійсності (напр. радість, переляк, неспокій, тощо), виділяють групу вигуків, що виражають емоційну оцінку явища дійсності (висловлення) зі сторони мовця. Напр. *bravo!* – схвалення, *fie!* – осуд. Ця група емоційно-оцінювальних вигуків становить значний інтерес, оскільки емоції, виражені за допомогою цих вигуків мають інтелектуальний характер і служать ще одним доказом того, що емоційне мовлення не може бути відірване від інтелектуального. Серед емоційних вигуків чітко розрізняються вигуки широкого емоційного діапазону, що мають обмежені рамки емоційно-смислового змісту [3, с. 121].

Серед імперативних вигуків можна виділити окремі різновиди, які не завжди чітко відокремлені один від одного [1, с. 98]. Так, імперативні вигуки можуть бути розділені на такі семантичні підгрупи:

1. Вигуки, що виражають спонукання до виконання (припинення) дії (висловлювання), наприклад, *come on!* (спонукання виконати будь-яку дію), *hush!* (спонукання до мовчання), *well!* (спонукання висловити що-небудь), наприклад:

- *I confiscate them all, in the name of the king.*
- *Don't try...*
- *Well, I just put down for you then, shall I?*
- *Got those* [E, 2006];

2. Вигуки *hey!, hi!, hallo! (hello!, h'llo), look! here!, look here!*, що служать окликом, закликком, використовуються з метою звернути увагу слухача на той чи інший предмет висловлення, наприклад:

- *Shall we have another lesson today?*
- *Fight like an old goat boar...*
- *Hey, my breakfast!*
- *You are too slow, Roran.*
- *Wake up dreamer!*
- *That sounded like your head...*
- *Hey, come on boys, that's enough!* [E, 2006];

3. Вигуки, що виражають вмовляння, наприклад, *now! there!, come on!* (часто вживаються в редулькованій формі), наприклад:

- *How about a double feature?*
- *Come on. Come on.*
- *Lagoon? Why don't we go show them the lagoon?* [M.f, 2004].

Змістове наповнення в імперативних вигуках уточнюється так само як і в емоційних, відповідною інтонацією, а у розмовному мовленні певним контекстом. Наприклад:

- *Well, I'm the only man you ever heard* [PSILY, 2007];
- *I think I need to be.....*
- *...home;*
- *Well...;*
- *...this is your home too, you know* [PSILY, 2007].

В першому прикладі виявляється змістове наповнення вигуків за рахунок інтонації, а у другому випадку у відповідному контексті.

Розглядаючи вигуки на синтагматичному рівні, слід зазначити, що може відбутися переосмислення значення, і в тому числі зміна значення на протилежне. У таких випадках у структурі значень розвивається явище поляризації, або енантіосемія. Так, наприклад той самий вигук *oh* надзвичайно поширений у розмовному мовленні, у різних випадках може виражати:

- 1) зневагу, презирство: *Sad is instead of putting \$ 1,000 into your mortgage every month, you waste it on rent. That's what sad is;*
– *Oh, you're broke up. You're confused, brokenhearted* [The Br.up, 2006].
- 2) моральні, фізичні страждання: *Is everything okay?*
– *Oh, my gosh. That was my best friend* [The Br.up, 2006].
- 3) збудження, радісне хвилювання: *Well, you can just bring those, just in case;* [The Br.up, 2006].
– *What I was saying;*
– *Oh, yeah, yeah* [The Br.up, 2006].

Як бачимо, спектр емоцій дуже широкий: від захоплення до розчарування, від страждання до радісного хвилювання. Як правило, мовленнєва енантіосемія поєднується з особливим інтонаційним оформленням і використовується для досягнення іронічного або саркастичного ефекту.

Використання вигуків є характерною ознакою усного мовлення, якому притаманна підвищена емоційність та експресивність. Але використання вигуків в усному мовленні не просто вказує на емоційний стан мовця, але й підпорядковане контактновстановлюючій функції, тобто фіксує увагу співрозмовника на його мовленнєві та емоційні реакції.

– *Hey, Szalenski ever do anything normal, like play baseball* [HISK, 1997-2000].

Вигук *hey*, є проявом емоційної реакції та встановлення контакту з адресатом.

– *Hey, hey I didn't do it said Russ* [HISK, 1997-2000]. У цьому прикладі вигук *hey* має контактновстановлюючу функцію і виражає обурення, мовець намагається зафіксувати увагу співрозмовника.

Зміни в значенні вигуків впливають на їх смислові відтінки при встановленні мовленнєвого контакту. При використанні емоційних вигуків контактновстановлююча функція проявляється як емоційно-експресивна реакція мовця на слова співрозмовника або свої власні:

– *There's plenty of time for that when you grow up. See that*

– *Yeah, he's still bleeding* [S.f, 2006].

Розглядаючи вигук в певній ієрархічній організації мовних одиниць різних рівнів (слів, словосполучень, речень), слід зазначити, що ці одиниці займають найнижчий щабель. З одного боку, вигук має спрощене змістове значення, з іншого широкі спектр вираження емоційних оцінок стосовно будь-якого об'єкту, наприклад: а) вираження почуттів, здивованості, задоволеності, роздратованості: *Yeah, fally, everything's great* [The Ch.g, 2003]; б) прояв певних спогадів: *Now, uh, lift with your legs not with your back said Mr. Thompson*; в) вираження злості, здивування, незнання, незадоволення, незгоди, розуміння, щастя, страху, розчарування: *Come on; Shrink! said Wayne* [HISK, 1997-2000];

– *Um, yeah. Constellation will miss Saturday* [Meet the Focker's, 2004]; *Yeah, that's what you told, Jackey* [The Ch.g, 2003];

– *Mm, did you get the machine work? said Amy*

– *Hey, Amy your dater's here said Ron but hey Dad, wanna you play some baseball said Russ?*

– *Hmm, baseball asked Mr. Thompson* [HISK, 1997].

Висновки дослідження. Варто зазначити, що вигуки, які відбиваються в нашій свідомості через емоційне сприйняття мовця, виражають різноманітні емоційні осмислення предметів і явищ людиною, а це є досить вагомим, оскільки емоційність більш лабільна, ніж раціональність: зміна емотивного компонента семантики слова може випереджати розвиток його логічно-предметного компоненту чи відхилитися в неочікувану сторону і закріплюється в досвіді мовців. Наприклад, вигук *aha* є своєрідним індикатором осмислення героєм ситуації, але це осмислення є емоційним:

– *Aha, look who's decided to join the land of the living said Mr. Thompson* [M.f, 2004].

Вигуки надають нам деякі емоційні матриці – готові міні-сценарії наших почуттів та реакцій для різних ситуацій, які варіюються та уточнюються за допомогою інтонації.

Література:

1. Гуревич В.В. Теоретическая грамматика англ. языка. Сравнительная типология англ. и русск. языков / В. В. Гуревич. – М. : Флинта, 2003. – 167 с.
2. Гутнер М. Д. Опыт классификации междометий современного английского языка / М. Д. Гутнер // Сб. «Вопросы языка и литературы». – 1962. – № 3. – С. 52–79.
3. Калечиц Е.П. Переходные явления в области частей речи / Е. П. Калечиц. – Свердловск : Изд-во Уральский гос. универ. им. А. М. Горького, 1977. – 156 с.
4. Wilkins D.P. Interjections as deictics / D. P. Wilkins // Journal of Pragmatics. – North- Holland, 1992. – № 18. – S. 101-118.
5. The Break-Up [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.krevedkofilm.ru/film/...The_Break_Up.html.
6. The Cheetah Girls [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.thepiratecity.org/1663_The_Cheetah_Girls_OneWorld.html.
7. Eragon [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.org/films/...Eragon-watch-free/html>.
8. Honey, I Shrank The Kids [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.letmewatchthis.com/movie-2812-Honey-I-Shrank-the-Kids.htm>.
9. Meet the Focker's [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.new-kino.net/komedii/2067-znakomstvo-s-fakerami-Meet-The-Fockers.html>.
10. P. S. I Love You [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.watch-free.tv.../watch-PS-I-Love-You-movie-online-free-2007/html>.
11. Seraphim Falls [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.letmewatchthis.com/movie-15509-Seraphim-Falls.html>.

УДК 811.111'336.58(045)

О. О. Бердіна,

Маріупольський державний університет, м. Маріуполь

КЛАСИФІКАЦІЯ ДІЄСЛІВ З ГРАДАЦІЙНОЮ СЕМАНТИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена аналізу семантичних особливостей дієслів з градаційною семантикою в англійській мові. У ході дослідження було здійснено класифікацію дієслів з градаційною семантикою та описано структуру внутрішньої організації лексико-семантичних груп. Виявлено їх ядерний та периферійний склад, встановлено зв'язок з іншими групами в англійській мові. В статті встановлюються семантичні особливості дієслів з градаційною семантикою у VII-XI, XII-XV, XVI-XVII і XVIII-XXI ст. Досліджуються основні підходи до класифікації лексичних одиниць, що вивчаються.

Ключові слова: градація, дієслово, градаційна семантика, лексико-семантична група

CLASSIFICATION OF VERBS WITH GRADUAL SEMANTICS IN ENGLISH

This paper is focuses on gradation which is studied on the materials of verbs with gradual component. Gradation is considered to be an important element of measure and degree and is confirmed as a linguistic category.